נח: מעשר בהמה פרק תשיעי בכורות

ונוטל אחד מן האלולין. ולא שיכיון ב[1] ויוליאנו בעשירי דהא כתיב[2] לא יבקר אלא כמדומה כגון שמגלן רבוקין לו עומדין [3]דהשתא ת"ל לבווי ליבוי אחד מן האלולין עשירי אבל אם היה מעבירם בפתח תחת השבט לא ידע מי[4] נפיק ברים עשרה [1] וה"נ אמרינן נקמן רבוקין לו עומדין הרי אלו מעושרין: **ודאם פטורין.** דליכא מאותה שנה אלא ממשה: **מאי אמרת לנטרפו.** הכי תמצה דתשרי לגורן אחר עם אותן שיולדו לאחר כן באותה שנה עצמה יעטרפו עמהן בפרוס הפסח: לא אתמר משום דעשירי ודאי אמר דמסתא דיהיה קודם ולא ספק כגון הכא דשמא אלו ה' דתשרי נפטרו ככר באותו שנטל מן האלולין דאלול ל"ה: **פשיטא.** דמן האלולין נוטל דאי מהנהנו דאב לא ליהוי עשירי דשמא אלול ל"ה וליכא משנה שעברה אלא ה' וליכא כהו דין מעשר ואי מהנהנו דתשרי אהכך ר' דאב ואלול דילמא תשרי ל"ה וליכא נמי דין מעשר בהנהנו ה' ומו דהכך ר' (ד) באב ואלול לא ליהוי מעושרים: **למשקל מהכך.** דאב ותשרי: **מתני' נלאם לאחר.** שאם היו ב[2]יולאים [3]כאחד יהיו תשיעי ועשירי מקולקלין כדלקמן [ס.]: **רבוייס.** שכויס: **ונטל עשרה עשרים[5].** כלומר שלא מגלן אחד שניס ג' אלא ר' נכח אחת נטל בכל פעם ופעם ומכל עשרה נטל אחד למעשר אין זה מעשר משום דלריך למונתן כדי שיהא עשירי למנינא קודם: טעמא דרבי יוסי מפרש בגמ': **מן המנויין.** מאותן שכבר עברו בפתח תחת השבט אע"פ שאינן עדיין מעושרין וכגון שמנה וחזר אחד מהן וקפץ לתוך הדיר דהמנויין הויין פטורין ממנין הראוי כדמפרש בגמ'[6] ומשום דאין יודע איזה הפטור לכך כל מה שבדיר פטורין: **מן המעושרין.** מן המעושרות גופייהו: **נמ' יסוס.** שמתה אמו קודם שנולד והשתא לא הוה שדו ירקא הוה נפיק נמי יתום דמיפטר ואע"ג דאיכא יתום דמיחייב כגון שנולד ואח"כ מתה אמו והוה לא נפיק אלא ע"י ירקא מ"מ הכא דמעמיד אמותיהן של אלו מבמון ליהוי ליה הכירא ויהיה מזכר דיתום ולקוח לאו בני עשירי ניהו: **עריפה אינה עוברת.** כגון שנשברו רגליה מן הארכובה ונמעלה ולא מלי למיחל: רגליה לו ומעלה ולא מלי למיחל: **בשני תרומות.** ואע"ג דלא כתיב הלי קרא דתרומתכם אלא בתרומת מעשר נפקא לן דמיירי בתרומה גדולה מדכתיב כדגן מן הגורן[2] כלומר בתרומה גדולה שנולד שנולד ישראל מגרנו והשתא איתקש תרומת מעשר לתרומה גדולה להאי מילתא דמה תרומה גדולה וכו': כאומר

רש"י כת"י

דשבני פטורים מאי אמרת. לאלטרופי הכי דתשרי לגורן אחר דשמא תשרי ר"ה ונעטרפו הכי דאב ואלול והני דתשרי יתמין עד שיולדו טלאים בשנה זו ויעטרפו עמהם הא לא אתמרינן דעשירי ודאי אמר דתמנה לא עשירי פסק. ואם יכניסם לדיר עוד וגם טלאים בעתידים לבא שמא יפא אחד מאלו בעשירי וה"ל עשירי פסק דשמא אין זה ראוי למעשר שכבר נפטר דלמא הוי אלול ר"ה ונעטרפו הני של עשירי ואין זה עשירי ר' יוסי בר' יהודה אומר מעשר מאי טעמיה דר' יוסי בר' יהודה סבר ליה כאבא אלעזר בן גומל דתניא אבא אלעזר בן [3]גומל אומר[4] [2]ונחשב לכם תרומתכם [4]בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר יכשם שהתרומה גדולה ניטלת באומר ובמחשבה אף

ונוטל אחד מן האלולין. ואין שייך לאסור כאן משום לא יבקר כדאסר אפוקי בעל מום ברים עשרה ברים פירקין (דף נג.):

כשם שהתרומה גדולה ניטלת מאומר. מן התורה אין שייך בה אומר דתמה אחת פוטרת את הכרי [3] ולא נתנה בה תורה שיעור דכתשתי דגנך כתיב (דברים יח) אלא משום דכתרומת מעשר שייך אומר [4] ששיעורה כתיב (במדבר יח) מעשר מן המעשר ובתרומה גדולה נמי תקנו חכמים שיעור שייך בה אומר ומיהו בזה אין [5] [1]להקשות תרומת מעשר לתרומה גדולה שיועיל בתמכוין תנה אחת דהא כתיב מעשר מן המעשר ומיהו אם בתמכוין מוסיף לגאורה מהני דלהכי מקום לתרומה גדולה דנטלת [6] מאומר למנות כדי שיתרום בעין יפה שמתון שירא [7] אלא יטול פחות טולת בעין יפה [8] כדתנן פ"ק דתרומות (משנה ז) אין תורמין לא בתמה ולא במקולל ולא במנין [9] ובמוספתא גרס מה תרומה גדולה אינה ניטלת אלא באומר ובמחשבה [2] וכן גרס ר"מ וגרס עלה בירושלמי פ"ק דתרומות תני ר"ש בן גומל [3] לא בתמה כו' ופרק כל המנחות נאות מלה (דף נה. ושם) מסיים בברייתא דשמעתין ומה תרומה גדולה בעין יפה כו' [4] והתם ת"ר אלעזר בן גומל תורמים תרומת מעשר תאנים על גרוגרות במנין וגרוגרות על תאנים בתמה משום עין יפה ולא נקט אינה ניטלת [5] אלא בתמשבה ובאומר אלא שיעבירוהו ולשדי להו ירקא וליפקן [1] לותיה אמר רב הונא [2] גזירה משום לקוח ומשום יתום ת"ר [3] כל אשר יעבור (ג) [1] תחת [2] פרט [3] לטריפה שאינה עוברת תחת השבט מצוה למנותן בשבט [4] לא מנאן בשבט או שמנאן רבוצים או עומדים מנין תלמוד לומר העשירי קדש מ"מ ואין לי אלא שקרא שמו עשירי לא קרא שמו עשירי מנין ת"ל יהיה קדש מכל מקום [5] יכול היו לו מאה ונטל עשרה עשרה ונטל אחד יכול יהיו מעושרין ת"ל עשירי ואין זה עשירי ר' יוסי בר' יהודה אומר מעשר מאי טעמיה דר' יוסי בר' יהודה סבר ליה כאבא אלעזר בן גומל דתניא אבא אלעזר בן [6] גומל אומר[7] [2] ונחשב לכם תרומתכם [7] בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר יכשם שהתרומה גדולה ניטלת באומר ובמחשבה אף

ונוטל אחד מן האלולין והשאר פטורין ממה נפשך אי באחד באלול ר"ה דאלול ותשרי מצטרפין ודאב פטורים ואי באחד בתשרי ר"ה דאב ואלול מצטרפין דתשרי פטורין מאי אמרת לצרפו לגורן אחר [6] עשירי ודאי אמר רחמנא ולא ספק פשיטא מהו דתימא לגזור דילמא אתי למישקל מהנך קמ"ל: **מתני'** (מ) [1] **אבאי זה צד מעשרין כונסן לדיר ועושה להם פתח קטן כדי שלא יהו שנים יכולין לצאת כאחת** (כ) ומונין [2] א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' והיוצא עשירי סוקר בסיקרא ואומר ה"ז מעשר לא סקרו בסיקרא ולא מנאן בשבט או שמנאן רבוצים או עומדים הרי אלו [3] מתעשרין היה לו מאה ונטל עשרה עשרה ונטל אחד אין זה מעשר רבי יוסי בר' יהודה אומר מעשר [4] [2] קפץ אחד מן המנויין לתוכן [3] הרי אלו פטורין [5] מן המעושרין לתוכן כולם ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים: **גמ'** ת"ר באי זה צד מעשר כונסן לדיר ועושה להם פתח קטן כדי שלא יהו שנים יכולין לצאת כאחד [6] אימותיהם מבחוץ והם מבפנים וגועות ויוצאות לקראת אמן ולפקניהו אינהו יעבור כתיב ולא שיעבירוהו ולשדי להו ירקא וליפקן [1] לותיה אמר רב הונא [2] גזירה משום לקוח ומשום יתום ת"ר [3] כל אשר יעבור (ג) [1] תחת [2] פרט [3] לטריפה שאינה עוברת תחת השבט מצוה למנותן בשבט [4] לא מנאן בשבט או שמנאן רבוצים או עומדים מנין תלמוד לומר העשירי קדש מ"מ ואין לי אלא שקרא שמו עשירי לא קרא שמו עשירי מנין ת"ל יהיה קדש מכל מקום [5] יכול היו לו מאה ונטל עשרה עשרה ונטל אחד יכול יהיו מעושרין ת"ל עשירי ואין זה עשירי ר' יוסי בר' יהודה אומר מעשר מאי טעמיה דר' יוסי בר' יהודה סבר ליה כאבא אלעזר בן גומל דתניא אבא אלעזר בן [6] גומל אומר[7] [2] ונחשב לכם תרומתכם [7] בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר יכשם שהתרומה גדולה ניטלת באומר ובמחשבה אף

תשרי עם אותן של אלול ונפטרו ומשל אב היו פטורים שאין לסם לירוף: **דלמא אתי למשקל מהנך.** מאותן של אב לו מאותן של תשרי הוא מוכרח דמעשיר חוצין לעזרה דלי שקיל מהנך דאב שמא אלול ר"ה ונמצא שזה שנטל אין לו לירוף ולא מעשר הוא וכן מאותן של תשרי: **קמ"ל.** דלא גזרינן: **מתני'** (מ) [1] **היו לו מאה ונטל עשרה.** כגון שזה מגין לו עשרה ונטל אחד כגון מגין זה מעשר. דעבמא בגמ': **ר' יוסי אומר מעשר.** הוי: **קפץ אחד מן המנויין.** (י"מ) (מאותן י') שילמו מון לפתח ונטל עשירי ונפטרו הני ויקפץ אחד מן הני לתוך הדיר כל אותן שבדיר פטורים הם מיהו ניכר אחה הוא דשמא יבא בי' והוא מיהו לבר לבר שכבר נפטר: **מן המעושרים.** מן המעבריים שכבר קדשו קפץ ל' מהן לתוך הדיר הוו כולהו ספק מעשר וילבו עד שיסתאבו דכל זמן שהם תמימים אסור לאחוט קדשים בחוץ: **גמ' ונעדי לה ירקא.** ירק עשב יטיל לסם בחוץ וילאו אחריו ולמה תמעיל אמותיהן גזרה שלא יהיה שם לקוח או יתוס ולאו עתהם הילכך מעמיל אמותיהן ולא יבא אלא מי שיש לו אם לדוב ליקחנו אין לסם אם נמכרת עמהן: **כן גומל אומר כל תרומות הכהנים מדבר.** דלעיס קאתר דתמנא ותחנה לכם כדגן וכו' כלומר תרומת מעשר מן המעשר שאתם נותנים לכהנים תהיו נוטלים כמחשבה דכתיב ונחשב לכם תרומתכם וכו' כאותה תרומה שנתן ישראל לכהן מן הגורן אלמא ג' תרומות כתיב בקרא ותתרייהו קאי ונחשב דכתיב: **אומר.** שאומר מדעתו כלא מדה כמה פאין יש ונותן תרומה לפי אומדו: **מחשבה.** שאינו מפרש מיד אלא נותן עינו ליטול תרומה בלב זו ואומר בלב אחר. וכל הך מלתא נפקא מונחשב ומעשר דגן קרייה:

ונוטל אחד מן האלולין. ולא שיכיון ב[1] ויוליאנו בעשירי דהא כתיב[2] לא יבקר אלא כמדומה כגון שמגלן רבוקין לו עומדין [3]דהשתא ת"ל לבווי ליבוי אחד מן האלולין עשירי אבל אם היה מעבירם בפתח תחת השבט לא ידע מי[4] נפיק ברים עשרה [1] וה"נ אמרינן נקמן רבוקין לו עומדין הרי אלו מעושרין: **ודאם פטורין.** דליכא מאותה שנה אלא ממשה: **מאי אמרת לנטרפו.** הכי דתשרי לגורן אחר עם אותן שיולדו לאחר כן באותה שנה עצמה יעטרפו עמהן בפרוס הפסח: לא אתמר משום דעשירי ודאי אמר דתמנא דיהיה קודם ולא ספק כגון הכא דשמא אלו ה' דתשרי נפטרו ככר באותו שנטל מן האלולין דאלול ל"ה: **פשיטא.** דמן האלולין נוטל דאי מהנהנו דאב לא ליהוי עשירי דשמא אלול ל"ה וליכא משנה שעברה אלא ה' וליכא כהו דין מעשר ואי מהנהנו דתשרי ר' דאב ואלול דילמא תשרי ל"ה וליכא נמי דין מעשר בהנהנו ה' ומו דהכך ר' (ד) באב ואלול לא ליהוי מעושרים: **למשקל מהכך.** דאב ותשרי: **מתני' נלאם לאחר.** שאם היו ב[2]יולאים [3]כאחד יהיו תשיעי ועשירי מקולקלין כדלקמן [ס.]: **רבוייס.** שכויס: **ונטל עשרה עשרים[5].** כלומר שלא מגלן אחד שניס ג' אלא ר' נכח אחת נטל בכל פעם ופעם ומכל עשרה נטל אחד למעשר אין זה מעשר משום דלריך למונתן כדי שיהא עשירי למנינא קודם: טעמא דרבי יוסי מפרש בגמ': **מן המנויין.** מאותן שכבר עברו בפתח תחת השבט אע"פ שאינן עדיין מעושרין וכגון שמנה וחזר אחד מהן וקפץ לתוך הדיר דהמנויין הויין פטורין ממנין הראוי כדמפרש בגמ'[6] ומשום דאין יודע איזה הפטור לכך כל מה שבדיר פטורין: **מן המעושרין.** מן המעושרות גופייהו: **נמ' יסוס.** שמתה אמו קודם שנולד והשתא לא הוה שדו ירקא הוה נפיק נמי יתום דמיפטר ואע"ג דאיכא יתום דמיחייב כגון שנולד ואח"כ מתה אמו והוה לא נפיק אלא ע"י ירקא מ"מ הכא דמעמיד אמותיהן של אלו מבמון ליהוי ליה הכירא ויהיה מזכר דיתום ולקוח לאו בני עשירי ניהו: **עריפה אינה עוברת.** כגון שנשברו רגליה מן הארכובה ונמעלה ולא מלי למיחל: רגליה לו ומעלה ולא מלי למיחל: **בשני תרומות.** ואע"ג דלא כתיב הלי קרא דתרומתכם אלא בתרומת מעשר נפקא לן דמיירי בתרומה גדולה מדכתיב כדגן מן הגורן[2] כלומר בתרומה גדולה שנולד שנולד ישראל מגרנו והשתא איתקש תרומת מעשר לתרומה גדולה להאי מילתא דמה תרומה גדולה וכו':

רש"י כת"י

דשבני פטורים מאי אמרת. לאלטרופי הכי דתשרי לגורן אחר דשמא תשרי ר"ה ונעטרפו הכי דאב ואלול והני דתשרי יתמין עד שיולדו טלאים בשנה זו ויעטרפו עמהם הא לא אתמרינן דעשירי ודאי אמר דתמנא לא עשירי פסק. ואם יכניסם לדיר עוד וגם טלאים בעתידים לבא שמא יפא אחד מאלו בעשירי וה"ל עשירי פסק דשמא אין זה ראוי למעשר שכבר נפטר דלמא הוי אלול ר"ה ונעטרפו הני של עשירי ר' יוסי בר' יהודה אומר מעשר מאי טעמיה דר' יוסי בר' יהודה סבר ליה כאבא אלעזר בן גומל דתניא אבא אלעזר בן [3]גומל אומר[4] [2]ונחשב לכם תרומתכם [4]בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר יכשם שהתרומה גדולה ניטלת באומר ובמחשבה אף

מסורת הש"ס

ב) [ב"מ ז.], [ב. ל.] כ"מ ז:. ג) [מנחות י.. תמורה כט.. לעיל מז. מולין קלו.]. ד) [ובמל כך גר' רבי"ש בגיליה ויבוטיון לוחם נמלא]. ה) [ביכר יב.] מנחות נד: נזיקין [ב.]. ו) [ריקמה סז.]. ז) כ"מ דהשתא אפקר מי לא יהא מי נמיס כי יהיה מ"ל [ר"ש]. ח) מוגע מ' יהיו ל"ק. ט) [נקמן נט.]. י) [במדבר יח]. ל) כ"מ מקשינן. מ) ל"ל מנין אלין מומרין לא בתמה כו' ל"ק. נ) ל"ל רב אמר בן יומלא אמר נלמי לדיר כל אמר לי אבא מר ל"ק. ס) גר' ל"ק נמי אמלי מיתוס מיתוס לתרומת מעשר דעלמא מיקון מר. ע) כירושלמי. ל"ק. פ) דמנינא ר"מ בן גומל אומר מנין. צ) ל"ל הלא אמתה מנוה מאומר מר. ל"ק. ק) ל"ל לאמת אלעזר מר. ל"ק. ר) ל"ק.

תורה אור השלם

1. וכל מעשר בָּקָר וָצֹאן כל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש ליהוה:
ויקרא כז לב
2. ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן וכמלאה מן היקב: במדבר יח כז

הגהות הב"ח

(א) בשבטה כתוס לד ל"ב ס"ל כיצד: (ב) שם ומונה בשבט מ' כ' וכו' הרי אלו מעושרים הוי לי מלה וכו' ר' יוסי ברבי יהודה אומר הרי זה מעשר: (ג) נמי ס"ב כל אשר יעבור פרט כל"ל ותיבה תחת נמחק: (ד) רש"י ד"ה פטיטה וכו' דהנך ר' דאב:

מוסף רש"י

בסיקרא. הוא לגבי תמוס שאינען בו תרשין (חגיגה ח.). קפץ אחד מן המנויין לתוכן. היה מעבר טלאים ונתחלל לאמת בסיהי יוצאים בפתח הדיר ועד שלא הגיע לעבירה קפץ אחד מן המנויין לתוך הדיר ולאיש מכיון. כולן פטורין. כין אותן שיצאו כין אותן שכתוך הדיר, ולאיש כן אלף שיצאו פטורין מפוס מנין הראוי. שכשמגלן היה המנין ראוי לבעלים ולגא לגלגל מעבר ואמרינן (נקמן נט.) מנין הראוי פוטר, אותן שכתוך הדיר פטורין מפוס זה המעוכר, דכל אחר יעבור תחת השבט אחר רחמנא ולא ספק כגר אבר הוא (ב"מ ב.). פרט לטריפה שאינה עוברת. כגון שנתחנו רגליה מן הארכובה ומלמעלה. דאינה חיה, לי נמי שאינה שוכרת (חולין קכו.). אי: מפוס בתין לה חיות לא חשיב לה שוכרת, ואלו קרא כתיב המעבר ומנינן שאר קרבנות מיעיה מבוהיה שוה, נאמר כאן תחת אחד ונאמר להלן תחת השבט כי (חגיגה ח.). בשתי תרומות הכתוב מדבר. דאלו קרא לגיס כתיב, תרומתכם הייני תרומת מעשר, כדגן מן הגורן הייני תרומה גדולה, דאמרי דגן שיבולת מפרש מגולגל, ובעל"ר בריצה (ב). דסכי מחמת לתרומה גדולה (ביכורים לא.) כלומר ממחשבה אבלי תרומת מעשר, כדגן מן הגורן, תרומה שנעלת מן הגורן, הייני תרומה גדולה, אלמא שתי תרומות כתיבי בהאי קרא, ואמאי קרא נפקא לן אתרייהי דעיקלת בחמשבה ובאומר, דמחשב אתרייהו קאי (חגיגה ח.). באומר. שאם יש לו פירות הרבה אין צריך למדיר אלא באומר יטול אחד מחמשים (שם) אחד מחמישים שאמרו חכמים מפרש מאומר, דאם נטה

מן כאן מיסור, דמחלריהם אבה אחת פוטרת הכרי, דלא נתנה בה תורה שיעור אלא לאיש דגר (בכורים לא.), ובמחשבה. כלומרן בעלמא (סוכה קמב.) נתן עיניו בלב זה ואומר מלב אחר (חגיגה ח.) נתן עיניו בלב זה לסם תרומה ואוכל בלב זה, ואע"פ שלא הפרש, ותרייהי נפקי מונחשב, ואמר דליקי תרומת מעשר מתרומה גדולה לענין לומר כאן לענין אחר לתפרוש הן תרומה:

אין זה עשירי. דלא מגלן: ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן. בב' תרומות הכתוב מדבר דאיכא בחרוץ משום דבבר מעושרות הן: אין זה עשירי. דלא מגלן: ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן. בב' תרומות הכתוב מדבר דאיכא קרא תרומת מעשר לתרומת גורן. דהיינו כדגן מן הגורן מה תרומה גדולה ניטלת באומר ובמחשבה. שאין צריך לכוונה עד מאה וליטול שנים כדאמר נותן עיניו בצד זה ואוכל מצד אחר ואמרינן ב' לוגין שאני עתיד להפרוש הן תרומה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com